

Kadının İnsan Haklarından Bir Sapma Örneği: Cinsel Şiddetin Soykırım Fiili Olarak İşlenmesi

A Deviation Example from Women's Human Rights: Realization of Sexual Violence as an Act of Genocide

Dr. Öğr. Üyesi Ayşen Seymen Çakar¹

Başvuru Tarihi: 11.11.2019

Kabul Tarihi: 28.11.2019

İskelet sayısını saymak, tecavüze uğrayan kadın sayısını belirlemekten daha kolaydır. Çünkü iskeletler, *çok daha somut ve görünürdür. Oysa ki tecavüze uğrayan ve sağ kalan kadınlar, toplum tarafından damgalanacakları endişesiyle başına gelenleri anlatmaktan çekinirler¹.*

Özet

Bu çalışmada, insan haklarının ağır bir ihlali olan kadına yönelik cinsel şiddet, uluslararası bir suç türü olarak soykırım suçu bağlamında incelenmiştir. Uluslararası hukukta kadına yönelik cinsel şiddet yasağı genel kabul görmeye birlikte, Ruanda Uluslararası Ceza Mahkemesi kararlarına kadar cinsel şiddetin tanımının bulunmadığı tespit edilmiştir. Cinsel şiddet kavramı, uluslararası hukukta uluslararası mahkeme içtihatları ile tanımlanmış ve geliştirilmiştir. Bu çalışmada uluslararası ceza mahkemelerinin kararlarına ve bazı uluslararası örgütlerin raporlarına da yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kadına Yönelik Cinsel Şiddet, Soykırım Suçu, Kadının İnsan Hakları

Abstract

In this study, sexual violence, a violation of women's human rights, was examined in the context of the crime of genocide, an international type of crime. Although international law prohibits sexual violence against women, it has been determined that there is no definition of sexual violence until Rwanda International Criminal Court decisions. Sexual violence has been defined and developed in international law by international jurisprudence. For this reason, the decisions of the international criminal courts and the reports of some international organizations were frequently included in this study.

Keywords: Sexual Violence Against Women, Genocide, Women's Human Rights

¹ Anadolu Üniversitesi İİBF, aysen.seymen@bilecik.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-3843-6120

² Levenkron, N. (2010). Death and the Maidens-Prostitution, Rape and Sexual Slavery during World War II. Sonja M. Hedgepeth ve Rochelle G. Saidel (Ed.), *Sexual Violence Against Jewish Women During the Holocaust*, Hannover ve London: University Press of New England, s. 16.

Giriş

İnsan haklarının en ağır biçimde ihlal edilmesine yol açan kadına yönelik cinsel şiddet, 1949 Cenevre Sözleşmeleri ve Ek Protokolleri başta olmak üzere pek çok uluslararası sözleşme ile yasaklanmış olmasına rağmen bu kavram, herhangi bir uluslararası hukuk kuralı ile tanımlanmamıştır. Yasak hükümlerinin yer aldığı düzenlemelerde ise “cinsel şiddet” ifadesi yerine “tecavüz” ve “diğer insanlık dışı fiiller” ifadelerinin kullanımı daha yaygındır. Tecavüz kavramını tanımlayan ve bir soykırım fiili olarak kabul eden ilk mahkeme, Ruanda Uluslararası Ceza Mahkemesi’dir. Mahkeme tecavüzü; zorlayıcı koşullar altında olan bir kişiye karşı işlenen cinsel nitelikte fiziksel bir saldırı şeklinde tanımlamaktadır. Ruanda Uluslararası Ceza Mahkemesi, tecavüz fiilini tanımlamakla yetinmemiş, aynı zamanda cinsel şiddete ilişkin pek çok çıkarımda da bulunmuştur. Mahkemeye göre cinsel şiddet, insan vücudunun fiziksel istismarı ile sınırlı değildir. Üstelik cinsel şiddet, fiziksel temas gerektiren fiilleri içermeyebilir. Ruanda Uluslararası Ceza Mahkemesi’ne göre yalnızca fiziksel kuvvet kullanımının değil; bunun dışında tehdit, korkutma, umutsuzluğa yol açan diğer baskı türlerinin de zorlama oluşturabileceğini kabul etmek gerekir.

Bu çalışmanın amacı; kadınların, savaş ve silahlı çatışmalar gibi olağanüstü dönemlerde kazanan tarafın elde edeceği bir ganimet olmadığını, kadının cinsel hürriyetinin hem olağan hem de olağanüstü dönemlerde hukukun koruması altında bulunduğunu, aksi davranışın, uluslararası hukukta suçların suçu kabul edilen soykırım suçuna yol açacağını göstermektir.

Cinsel Şiddetin Bir Soykırım Fiili Olarak İşlenmesi

Soykırım terimi ilk olarak, Raphael Lemkin tarafından 1944 yılında yazılan “Axis Rule in Occupied Europe. Laws of Occupation, Analysis of Government, Proposals for Redress” adlı makalede geçmektedir. Bu eserde soykırım kavramı, ulusları veya etnik grupları yok etmeyi amaçlayan Alman uygulamalarını ifade etmek için kullanılmıştır. Soykırım (genocide) terimi kelime kökü itibarıyla, Yunanca *genos* (ırk) ve Latince *cide* (cinayet, katliam) terimlerinin birleştirilmesiyle türetilmiştir (Lemkin, 1946, ss. 227-228), (Kelsen, 1946, s. 271).

Ahlaki olarak soykırım; toplu cinayet, devlet terörü ve diğer acımasız baskı stratejileri gibi şiddet eylemlerini ifade eder. Bu terim, bir hükümetin meşruiyetini yitirdiği ve toplumun barbarlığa dayandığı etik sınırdır. Hukukun soykırım; belirli bir grubun kasıtlı olarak imha edilmesine yol açan, acil ve toplu mahkumiyeti gerektiren ağır bir suç anlamına gelir. Birleşmiş Milletler Özel Raportörü’nün konuyla ilgili olarak belirttiği gibi, “Soykırım en büyük suçtur ve insan haklarına yönelik en ağır ihlaldir” (Shelton, 2005, s. 395).

Soykırım, evrensel çapta “*jus cogens*” sayılan bir kuralın ihlalidir. *Jus cogens* niteliğindeki kurallar, hiçbir şekilde kendisinden sapılmasına izin verilmeyen ve ancak aynı nitelikte genel bir uluslararası hukuk kuralıyla değiştirilebilecek bir kural olarak, tüm devletler tarafından kabul edilip tanınan, her devleti, kendisine uymaya zorunlu kılan uluslararası hukukun emredici kurallarıdır (Akün, 2004, ss. 55-56). Uluslararası Adalet Divanı’nın Soykırım Sözleşmesi’ne ilişkin olarak vermiş olduğu danışma görüşünde, Sözleşmede yer alan ilkelerin uygar ülkelerce, herhangi bir bağışsal yüküm olmadan da bağlayıcı kabul edildiğine dikkat çekilmiş ve bu ilkelerin tek tek devletlerin çıkarlarını ilgilendirmekten çok uluslararası toplumun ortak çıkarına olduğu vurgulanmıştır (Denk, 2001, s. 49).

Soykırım konusunda yapılan ilk uluslararası sözleşme 9 Aralık 1948 tarihinde Paris’te toplanan Birleşmiş Milletler Genel Kurulu’nun 260 A (III) sayılı kararıyla kabul edilip, 12 Ocak 1951 tarihinde yürürlüğe giren Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi’dir. Sözleşmenin 1. maddesinde belirtildiği üzere soykırım suçu, yalnız savaş zamanında değil, barış zamanında da işlenebilen uluslararası bir suçtur. (Birleşmiş Milletler Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi, 9 Aralık 1948, <http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/sozlesmeler/coktaraflioz/bm/bm11.pdf>, Erişim Tarihi, 21 Nisan 2019).

Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi'nin 2. maddesinde suç fiilleri sayılmıştır. Bu fiiller aynı şekilde, Ruanda Uluslararası Ceza Mahkemesi Statüsü'nün 2. maddesinde, Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi Statüsü'nün 4. maddesinde ve Roma Statüsü'nün 6. maddesinde yer almıştır. Nuremberg Mahkemesi Şartı'nda ve Uzak Doğu İçin Uluslararası Askeri Mahkeme Şartı'nda soykırım suçu kavramı yer almamış; buna karşın "barışa karşı suçlar", "savaş suçları" ve "insanlığa karşı suçlar" kavramlarına yer verilmiştir. Soykırım suçu bakımından yargılama yapan ilk uluslararası ceza mahkemesi, Ruanda Uluslararası Ceza Mahkemesi olup, soykırım suçundan dolayı bu mahkemede yargılanan ilk sanık Akayesu'dur. Prosecutor v. Akayesu Davası'nda iddianamenin ilk halinde tecavüz ve cinsel şiddete ilişkin ayrı maddeler bulunmazken, dava sırasında dinlenen tanıkların beyanları kapsamında, Dava Dairesi tarafından savcıya iddianamenin değiştirilmesi için izin verilmiştir.

Yargılama neticesinde Akayesu, soykırım ve insanlığa karşı suç teşkil eden dokuz fiili işlemekten mahkum edilmiştir. Presecutor v. Akayesu Davası'nın en önemli özelliği, Dava Dairesi'nin "tecavüz fiilini" tanımlaması ve tecavüz fiili ile diğer cinsel şiddet fiillerinin de soykırım suçunu oluşturabileceğini kabul etmiş olmasıdır (Shenk, Rhoads & Howe, 1999, s. 553).

Mahkeme, kişisel konuların kamuya açılmasındaki kültürel duyarlılıkları ve cinsel şiddet mağdurlarının ifade verirken yaşadığı acı, isteksizlik ve yetersizlik durumlarını dikkate alarak, tecavüz kavramını, zorlayıcı koşullar altında olan bir kişiye karşı işlenen cinsel nitelikte fiziksel bir saldırı şeklinde tanımlamaktadır. Bununla birlikte cinsel şiddet, insan vücudunun fiziksel istismarı ile sınırlı değildir, cinsel birleşmeyi ve hatta fiziksel temas gerektiren fiilleri de içermeyebilir. Mahkemeye göre zorlayıcı koşullar, fiziksel kuvvet kullanımını gerektirmez. Tehdit, korkutma ve zorbalık ile korku veya umutsuzluğa yol açan baskının diğer türleri de zorlama oluşturabilir (International Criminal Tribunal for Rwanda, Prosecutor v. Akayesu, 1998, s. 1406).

Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi Dava Dairesi, Furundzija Davası'nda tecavüz kavramının, mağdur veya üçüncü kişilere yönelik şiddet eylemi ya da mağdurun kendisinde ya da üçüncü bir kişide şiddete, alıkonulmaya, zorlamaya veya psikolojik baskıya maruz kalacağı yönünde makul bir korku oluşturacak düzeyde açık veya örtülü biçimde şiddet tehdidi yoluyla işlenen bir fiil olduğunu belirtmiştir. Mahkeme tecavüz fiilini ise vajina, anüs veya ağza penis sokulması veya vajina veya anüse başka bir cisim sokulması olarak tanımlamıştır (International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia, Prosecutor v. Furundzija, 1999, s. 353).

Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi 1. Dava Dairesi tecavüz fiilini, diğer cinsel şiddet eylemlerinden daha ciddi ve mutlak olarak yasaklanmış bir eylem olarak kabul ederken, diğer cinsel saldırı fiillerini tanımlamak ve örneklendirmekten kaçınmış ve bu fiilleri diğer insanlık dışı fiiller şeklinde genel olarak ifade etmiştir. Ruanda Uluslararası Ceza Mahkemesi ise yalnızca tecavüzü tanımlamakla yetinmemiş, diğer cinsel şiddet türleri üzerinde de durmuştur. Bu anlamda hem Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin hem de Ruanda Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin, cinsel şiddet kavramının açıklanmasındaki payları inkar edilemez (Alibaba, 2000, s. 191).

Kadına yönelik cinsel şiddet, pek çok uluslararası düzenleme ile yasaklanmıştır. Mutlak yasak konusu olan cinsel şiddet terimi, uluslararası mahkeme içtihatları ile tanımlanmış ve geliştirilmiştir. Kadına yönelik cinsel şiddeti yasaklayan uluslararası düzenlemelere örnek olarak 18 Aralık 1979 tarihli Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (United Nations Human Rights Office of the High Commissioner, 18 Aralık 1979), Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 20 Aralık 1993 tarih ve 48/104 sayılı kararıyla kabul edilen Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Bildirgesi (United Nations Human Rights Office of the High Commissioner, 20 Aralık 1993), Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun, 14 Aralık 1974 tarih ve 3318 (XXIX) sayılı kararıyla kabul edilen Acil Durumlarda ve Silahlı Çatışmalarda Kadınların ve Çocukların Korunması Bildirgesi (United Nations Human Rights Office of the High Commissioner, 14 Aralık 1974) sayılabilir. Ayrıca,

19 Haziran 2008 tarih ve 1820 sayılı kararı ile Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi ilk defa savaş sırasında kadınlara ve kız çocuklarına yönelik işlenen şiddeti kınamıştır. Bu kararda, şiddet terimi açıkça tanımlanmasa da kararın esasen cinsel şiddeti ve silahlı çatışmalar sırasında özellikle kadınlar ve çocuklar başta olmak üzere, sivillere karşı işlenen tüm cinsel ve diğer şiddet türlerinin en kuvvetli biçimde kınanmasını amaçladığı açıktır (Halbmayer, 2010, s. 29).

Savaş zamanında tecavüz, 1949 Cenevre Sözleşmeleri ve 1977 tarihli 1. ve 2. Ek Protokoller ile sözleşmeler hukukunda açıkça, diğer ciddi cinsel saldırı türleri ise aynı sözleşmelerde açıkça ya da dolaylı olarak yasaklanmıştır. Silahlı çatışmalarda tecavüz ve ciddi cinsel saldırı yasağı, aynı zamanda geleneksel uluslararası hukukta da mevcuttur. Tecavüz ve diğer cinsel saldırılar Nuremberg Mahkemesi'nde özel olarak yargılanmamasına rağmen tecavüz fiili, 10 numaralı Kontrol Konseyi Yasası'nın (Control Council Law) II (1) (c) maddesinde açıkça insanlığa karşı bir suç olarak sınıflandırılmıştır. Tokyo Uluslararası Askeri Ceza Mahkemesi, Generaller Toyoda ve Matsui'yi, Nanking'de askerleri tarafından yaygın olarak işlenen tecavüz ve diğer cinsel saldırı fiillerinden dolayı savaş yasalarını veya teamülleri ihlal etmekten mahkum etmiştir. Japonya'nın eski Dışişleri Bakanı Hirota da aynı vahşet fiilleri sebebiyle mahkum edilmiştir. Bu karar ve Birleşik Devletler Yamashita Askeri Komisyonu, Cenevre Sözleşmeleri'nin ortak 3. maddesinde yer alan insan onuruna aykırılık temel yasağının olgunlaşması ile birlikte, tecavüz ve diğer ciddi cinsel saldırıları yasaklayan ve evrensel kabul gören uluslararası hukuk normlarının gelişimine katkıda bulunmuşlardır. Bu normlar, tüm silahlı çatışmalarda uygulanabilme kabiliyetine sahiptir (International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia, Prosecutor v. Furundzija, s. 352).

Görüldüğü gibi kadına yönelik cinsel şiddet, uluslararası hukukta mutlak olarak yasaklanan ve soykırım suçu, insanlığa karşı suçlar, savaş suçları gibi uluslararası suçlar kapsamında değerlendirilebilecek bir fiildir. Bu çalışmanın konusunu ise kadına yönelik cinsel şiddetin bir soykırım fiili olarak işlenmesi oluşturduğundan aşağıda soykırım suçunun unsurları açıklanacaktır.

Soykırım Suçunun Unsuruları

Soykırım suçunun genel anlamda iki unsuru bulunmaktadır. Bunlar; maddi unsur ve manevi unsur olarak ikiye ayrılır. Maddi unsur, suç fiillerini ifade ederken, manevi unsur ise suç işleme kastını belirtir. Suçlar kural olarak kasten işlenir. Soykırım suçunun işlenebilmesi için kast tek başına yeterli değildir. Özel bir kast, yani soykırım kastı gerekir. Soykırım suçunda aranan bu özel kast, onu insanlığa karşı suçlardan ayırmaktadır. İki suç da kasten işlenen suçlardan olmakla birlikte, soykırım suçunda bir grubu kısmen veya tamamen ortadan kaldırma kastı aranmış ve suçun mağdurunun ulusal, etnik, ırksal veya dinsel bir grup olabileceği belirtilmiştir. Oysa insanlığa karşı suçlarda fiilin sivil nüfusa yönelik olması yeterli görülürken, bu sivil nüfus belirli özellikleri sebebiyle ayrıştırılmamış yani gruplaştırılmamıştır (Seymen Çakar, 2012, ss. 181-182). Soykırım suçunun ulusal, etnik, ırksal veya dinsel bir grubu tamamen veya kısmen ortadan kaldırmaya yönelik işlenmesi şart iken, insanlığa karşı suçlarda sayılan fiillerin sivil halka karşı genel veya sistematik olarak işlenmesi yeterlidir. Denilebilir ki soykırım suçu, insanlığa karşı suçlara göre daha özel ve belirleyici bir suçtur. İnsanlığa karşı suçlar ise daha geneldir. Dolayısıyla soykırım suçunu oluşturmayan eylemlerin insanlığa karşı suç kategorisine sokulması mümkündür (Cryer vd., 2009, ss. 190-191).

Şunu da belirtmek gerekir ki, soykırım suçunda bireylere ait olan cezai sorumluluk, devletlerin hukuki sorumluluğunu ortadan kaldırmamaktadır. Soykırım suçunun bireysel cezai sorumluluğun yanı sıra devletin hukuki sorumluluğuna kaynaklık edebilmesi için ihlali gerçekleştirenlerin; devlet adına onun bir organı olarak hareket etmeleri, eylemlerini “de jure” yetkili kılınan ya da devletin doğrudan kontrol ettiği “de facto” unsurlar aracılığı ile gerçekleştirmeleri gerekmektedir (Değer, 2009, s. 67). Uluslararası Adalet Divanı, Bosna Soykırımı

Davası'nda devletlerin hukuki sorumluluğunu incelerken, yalnızca yukarıda belirtilen noktalarla sınırlı kalmamış, bunların yanı sıra devletlerin önleme yükümlülüğü ve mahkeme ile işbirliği yapma yükümlülükleri üzerinde de durmuştur (Gemalmaz, 2012, ss. 488-490).

Manevi Unsur

Soykırım suçunun manevi unsuru kasttır. Genel kast; suç tipinde yer alan objektif nitelikteki tüm unsurların bilinmesi ve istenmesinden ibarettir. Bunun yanında failin saikinin de yani faili harekete geçiren nedenlerin de esas alındığı kasta özel kast denilir (Öztürk ve Erdem, 2011, ss. 255-256). 1948 tarihli Soykırım Sözleşmesi'nde belirtildiği üzere soykırım, özel kastla işlenebilen bir suçtur. Bu kast; ulusal, etnik, ırksal veya dinsel bir grubu, kısmen veya tamamen ortadan kaldırmak kastıdır. Bir şahsın soykırım eyleminin içinde olmayı istemesi, gerçekleştirileceği eylem nedeniyle hangi neticenin oluşacağını bilmesi ve bu neticenin gerçekleşmesini istemesi, neticenin meydana geleceğinin bilincinde olması halinde soykırım suçu kapsamında kasten hareket ettiği kabul edilir (Babalitaş, 2018, ss. 18-19). Kastın varlığının en kolay ispatı, failin iletişim organları aracılığı ile yaptığı konuşmaları ve deklarasyonları ile plan ve parti programı gibi yazılı belgeler yani kaydedilmemiş metinler ve/veya görüntüler gibi kanıtların bulunmasıdır (Çoban, 2008, s. 52). Özel kastın söz konusu olduğu suçlarda failin amacı, tipik maddi fiile değil manevi unsura dahil olduğundan, suçun tamamlanması için amacın gerçekleşmiş olması şart değildir (Toroslu N. ve Toroslu H., 2018, s. 222). Ayrıca fail, Soykırım Sözleşmesi'nde sınırlı sayıda belirtilen grupları tamamen veya kısmen ortadan kaldırma kastıyla hareket etmemişse, sayıca fazla kişiye karşı söz konusu fiilleri işlemiş olsa bile soykırım suçu oluşmaz. Bu sebeple Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi, Srebrenitza Katliamı dışındaki olayları, soykırım olarak nitelendirmemiştir (Babalitaş, 2018, s. 19).

Soykırım suçu; ulusal, etnik, ırksal veya dinsel olarak belirli bir gruba karşı işlenebilecek bir suçtur. Ulusal, etnik, ırksal veya dinsel başlıkları altında sayılan gruplar, doğumla belirlenen, kalıcı üyeliğe bağlı olan ve sabit nitelikli topluluklardır (Özarlan, 2014, s. 195). Bu anlamda soykırımın etnik-dini vb. ayrımlarla bölünmüş toplumlarda görüldüğü anlaşılmaktadır. Anılan gruplar sınırlı sayıda olup, bunlar dışında örneğin siyasi gruplara yönelik (Obaid, 2019, s. 3) işlenen soykırım fiilleri sebebiyle soykırım suçu oluşmaz. Aksinin kabulü, kanunilik ilkesine (Özbek, 2008, s. 59) aykırı olur.

Soykırım kastına örnek olarak Ruanda Soykırımı'nda tecavüzün, etnik kökenleri sebebiyle yalnızca Tutsi kadınlarına ve tüm Tutsi kadınlarını hedef alacak şekilde sistematik olarak işlenmiş olması gösterilebilir. Akayesu Davası'nda tanık olarak dinlenen ve bir Hutu ile evli olan bir Tutsi kadının Mahkeme önünde verdiği ifade, kendi etnik kökenini anlayamamaları sebebiyle kendisine tecavüz edilmediğini belirtmiş olması da bu hususu kanıtlar niteliktedir. Başka bir tanık, İngiliz kameraman Simon Cox, üzerlerinde Tutsi olduklarını gösteren kimlik kartlarının etrafa saçıldığı, Ruanda'nın çeşitli yerlerindeki insan cesetlerini fotoğraflamıştır (International Criminal Tribunal for Rwanda, Prosecutor v. Akayesu, s. 1402).

Mahkeme önünde birçok tanık, Hutuların, Tutsilerden ayırt edilebilmesi için sistemli olarak kimlik kartı denetimi yapıldığını, Tutsilerin derhal tutuklanarak öldürüldüklerini ifade etmiştir. Mahkeme, elde ettiği delillerden yola çıkarak, Ruanda'da 1994 yılında meydana gelen olayların özel bir hedefinin olduğunun, Tutsi grubun savaşı olmaları sebebiyle değil, bir etnik grubun üyeleri olmaları sebebiyle katledildiklerinin açık olduğu kanaatine varmıştır. Her durumda Tutsi çocuklarının ve hamile kadınlarının savaşı olmadıkları açıktır. Mahkeme, Ruanda'da 1994 yılında etnik kökenleri sebebiyle Tutsi grubuna yönelik bir soykırım yapıldığı sonucuna varmıştır (International Criminal Tribunal for Rwanda, Prosecutor v. Akayesu, s. 1403). Bu anlamda, Tutsi grubunun Ruanda'da hedeflenen grup niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi'nin 12 Eylül 2018 tarihli ve A/HRC/39/64 sayılı Myanmar Raporu'nda, Kachin, Rakhine ve Shan Eyaletleri'nde 2011 yılından bu yana Myanmar Güvenlik Güçleri ve Myanmar Ordusu tarafından özellikle Müslümanlara yönelik soykırım dahil olmak üzere pek çok uluslararası suçun işlendiği,

Myanmar'da yüz otuz beş "ulusal ırka" bölünmüş sekiz büyük etnik grup olduğu, yönetimin Bamar-Budist egemenliği altında bulunduğu, Tatmadaw tarafından diğer etnik-dini grupların dışlanarak ulusal olmayan (yabancı-göçmen) statüsünde kabul edildiği ve bunun "Tavus kuşları arasında yaşamasına rağmen, kargalar tavus kuşu olamaz" şeklinde ifade edildiği belirtilmiştir (United Nations Human Rights Council, Report of the Independent International Fact-Finding Mission on Myanmar", s. 5).

Diğerlerinin yanı sıra İnsan Hakları Yüksek Komiserliği Ofisi, Myanmar'da Uluslararası Gerçekleri Bulma Misyonu, İnsan Hakları Myanmar Özel Raportörü, Çocuklar ve Silahlı Çatışmalar Genel Sekreterliği Özel Temsilcisi, Çatışmalarda Cinsel Şiddet Genel Sekreterliği Özel Temsilcisi gibi Birleşmiş Milletler insan hakları mekanizmalarının çok sayıda ve güvenilir raporları, Rohingya kadınlarına ve kız çocuklarına karşı etnik kökenleri ve dinleri nedeniyle sistematik olarak hedeflenen yaygın vahşet örneklerini belgelemiştir. Kanıtlar, cinsel şiddetin Sınır Muhafız Polisi ve milislerin katılımıyla Myanmar Silahlı Kuvvetleri tarafından yönetildiğini, koordine edildiğini ve işlendiğini göstermektedir (Committee on the Elimination of Discrimination against Women, Concluding Observations on the Exceptional Report of Myanmar, s.2). Tecavüz ve cinsel şiddet; Rakhine, Kachin ve Shan Eyaletlerinde sivil nüfusun korkunç ve tekrarlayan bir şekilde 2011 yılından bu yana hedef alındığının bir göstergesi olmuştur. En az otuz yıldır tecavüz ve cinsel şiddetin benzer örnekleri rapor edilmiştir. Tecavüz, toplu tecavüz, cinsel kölelik, çıplaklık, cinsel aşağılanma, sakatlanma ve cinsel saldırıları genellikle mağdurların öldürülmesi takip etmiştir. Bu ihlallerin oranı, vahşiliği ve sistematik doğası, tecavüz ve cinsel şiddetin sivil bir toplumu korkutmak, dehşete düşürmek veya cezalandırmak için kasıtlı bir stratejinin parçası olduğunu göstermektedir (United Nations Human Rights Council, Report of the Independent International Fact-Finding Mission on Myanmar, s. 15).

Anılan örneklerden anlaşılacağı üzere soykırım suçunda hedeflenen grubun kısmen ya da tamamen imha edilmesi yani yok edilmesi amaçlanmış olmalıdır. Bu amacın gerçekleşip gerçekleşmediği, soykırımın planlı bir şekilde yürütülmesinden, merkezi idare tarafından ya da onun kontrolünde veya desteğiyle yapılmasından, fiillerin yaygınlığından ve mağdur sayısının çokluğundan anlaşılabilir. Ahmet Hamdi Topal'a göre, soykırım amacına yönelik belirli bir planın var olması şartıyla, planı uygulamak için hedef gruba ait herhangi bir kimseye karşı ve ani kastla işlenen fiiller de soykırım suçunu oluşturabilir. Bu anlamda soykırım suçunun varlığı için taammüt şart değildir (Topal, 2009, s. 122).

Kastın bilmek ve istemek (irade) şeklinde iki unsuru bulunmaktadır (Gökpınar, 2008, ss. 201-217). Soykırım suçu bu iki unsurun yanı sıra özel bir kast, yani hedeflenen grubun kısmen ya da tamamen imhası kastıyla işlenebilen bir suçtur. Akayesu Davası'nda tanık olarak dinlenen Birleşmiş Milletler Barış Gücü'nün (UNAMIR) eski komutanı General Binbaşı Dallaire'in ifadesinde, Başkan Habyarimana'nın hayatını kaybettiği 6 Nisan 1994 tarihli olay günü FAR üyeleri ve Başkan Guard'ın, daha önceden tasarlanmış olan öldürmeleri gerçekleştirmek için Kigali'deki evlere girdikleri (International Criminal Tribunal for Rwanda, Prosecutor v. Akayesu, s. 1402) şeklindeki ifadesinden, söz konusu soykırımın planlı olduğu anlaşılmaktadır. Ruanda Uluslararası Ceza Mahkemesi, 1994 yılında Ruanda'da Tutsilere yönelik yapılan soykırımın titizlikle organize edilmiş olduğu kanaatine varmıştır. Dr. Alison DesForges, 24 Mayıs 1997 tarihli ifadesinde, soykırımın merkezi idare tarafından organize edilip denetlendiğini belirtmiştir. Başka bazı deliller de soykırımın planlı olduğu görüşünü desteklemektedir. İlk olarak, ortadan kaldırılacak Tutsileri gösteren listelerin varlığı pek çok tanık tarafından doğrulanmıştır. Dr. Zachariah, askerlerin elinde isimlerini içeren bir liste olduğu için bir hastanede hasta ve hemşirelerin öldürülmesi olayından bahsetmiştir. Mahkeme, soykırımın yalnızca RAF üyeleri tarafından değil, aynı zamanda Hutu iktidarının arkasındaki siyasi güçlerce de organize edildiğini ve planlandığını, soykırım fiillerinin esasen silahlı milisler ve hatta sıradan vatandaşlar dahil, siviller tarafından gerçekleştirildiğini ve hepsinden önemlisi, Tutsi kurbanların çoğunluğunun binlerce kadın ve çocuk dahil olmak üzere savaştan kişiler olmadığını tespit etmiştir (International Criminal Tribunal for Rwanda, Prosecutor v. Akayesu, ss. 1403-1404).

Ruanda Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin görüşüne göre birçok gerçek göstermektedir ki, failerin söz konusu cinayetlerdeki kastı, Tutsi halkını tam olarak ortadan kaldırmaktır. Bu bağlamda, Mahkemede bilirkişi olarak görev alan Ruandalı uzman bir tarihçi olan Alison DesForges, "Belli başlı siyasi liderler tarafından yapılan açıklamalara dayanarak, milis güçler arasında popüler olan marş ve sloganlar temelinde, bu insanların niyetinin Tutsileri tamamen Ruanda'dan çıkarmak ve bazen söyledikleri gibi çocuklarının tarih kitaplarına bakmadıkça bir Tutsinin neye benzediğini bilmeyecekleri şekilde Tutsileri yok etmek niyetinde oldukları anlaşılmaktadır. DesForges tarafından verilen bu ifade, Mahkeme huzurunda ayrı ayrı dinlenen iki tanık tarafından daha doğrulanmıştır. Silas Kubwimana, sanığın (Akayesu) başkanlık ettiği bir resmi toplantıda tüm Tutsilerin öldürülmesi gerektiği ve böylece ileride Hutuların çocuklarının Tutsilerin neye benzediğini bilmemeleri gerektiğini söylediğini, beyan etmiştir. Ayrıca diğer tanık Dr. Zachariah, yaralıların kaçmalarının engellenmesi için aşıl tendonlarının kesildiğini belirtmiştir. Mahkeme bu göstergelerden yola çıkarak, failerin Tutsi nüfusunu ortadan kaldırma niyetinde oldukları görüşündedir. Dr. Alison DesForges, duruşmada gösterilen pek çok fotoğrafta da görüldüğü gibi çok sayıda Tutsi'nin cesedinin, sistematik olarak Nil Nehri'nin bir kolu olan Nyabarongo Irmağı'na atıldığını ifade etmiştir. Bu hareketin gerçekleştirilmesinin altında yatan niyetin, onların Nilotik Bölgelerden gelen Ruanda'da yabancı bir topluluk olduğu inancıyla "Tutsileri kendi kökenlerine geri döndürmek", onları "Abyssinia'ya geri döndürmek"tir. General Dallaire'in ve benzer yönde açıklamalarda bulunan diğer tanıkların belirttiğine göre, söz konusu olaylarda yeni doğan bebekler dahi ayrılmadan tüm Tutsi nüfusun yok edilmesi şeklinde bir niyet mevcuttur. General Dallaire, Dr. Zachariah ve özellikle de sanığın (Akayesu) kendisi, bir etnik grubun üyeleri olmaları sebebiyle Tutsilerin katliamında hedef alındığını belirtmişlerdir (International Criminal Tribunal for Rwanda, Prosecutor v. Akayesu, s. 1403). Benzer şekilde Rutaganda Davası'nda, Tutsi asıllı kadınlara yönelik cinsel saldırıların, hedef grubu yok etme planının tamamlayıcı bir parçası olduğu ifade edilmiştir (Topal, 2009, s. 133).

Bununla birlikte yaşanan şiddetin ölçüğü, yani büyüklüğü de soykırımın bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Örneğin Myanmar'da tecavüz ve cinsel şiddetin türleri büyük ölçekte işlenmiştir. Büyük çaplı çete tecavüzleri, Tatmadaw askerleri tarafından kuzey Rakhine Eyaleti'nin en az on köyünde gerçekleştirilmiştir. Bazen sayıları kırkı geçen kadın ve kız çocukları, tecavüze ya da birlikte toplu (çete) tecavüzlere uğramıştır (United Nations Human Rights Council, Report of the Independent International Fact-Finding Mission on Myanmar, s. 9). Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi Gerçekleri Bulma Misyonu, Rakhine Eyaleti'nde işlenen suçları; bunların işleniş şekilleri, doğası, ağırlığı ve kapsamı bakımından diğer uluslararası ceza mahkemelerinin yargılamaları ışığında değerlendirildiğinde, soykırım kastının varlığı sonucuna varmıştır. Bu kastın varlığını gösteren unsurlar arasında; yaygın bir baskı durumu ve nefret söylemleri, komutanların ve doğrudan failerin bazı ifadeleri, Rakhine Eyaleti'nin demografik yapısını değiştirmek de dahil olmak üzere dışlayıcı politikalar, imha planını oluşturan kuruluşun düzeyi ve işlenen şiddetin ölçüğü ve vahşiliğinin büyüklüğü sayılmıştır. Bu bağlamda, Tatmadaw Baş Komutanı tarafından yapılan "Temizlik Operasyonları, ARSA'nın somut tehdidine bir cevap değil, uzun süredir devam eden bitirilememiş bir iş olan Bengal Sorununun çözümü" olduğuna yönelik açıklaması hatırlatılmaktadır. Soykırım kastının var olup olmadığına ilişkin yukarıda yapılan değerlendirmeler ışığında, Gerçekleri Bulma Misyonu, Tatmadaw komuta zincirindeki kıdemli yetkililerin soruşturulması ve kovuşturulması için yeterli bilgi olduğu ve böylece bu kişilerin yetkili bir mahkeme tarafından, Rakhine Eyaleti'ndeki durumla ilgili soykırım suçundan sorumluluklarına gidilebileceği sonucuna ulaşmıştır (United Nations Human Rights Council, Report of the Independent International Fact-Finding Mission on Myanmar, s. 16).

Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Komitesi, Myanmar'da Ağustos 2017'nin sonundan Mart 2018'in sonlarına kadar bildirilen 6.097 cinsel vaka ve diğer cinsiyete dayalı şiddet vakalarının rapor edildiğini ve yalnızca 22-28 Ekim 2017 tarihleri arasında 306 cinsiyete dayalı şiddet vakası bildirildiğini ve bunların yüzde doksan altısının acil tıbbi bakımı gerektiren vakalar olduğunu belirtmiştir. Komite, bu rakamların ancak genel mağduriyet durumunun bir göstergesi olabileceğini, birçok mağdur ve hayatta kalanın

bu suçları bildirmedini belirtmektedir (Committee on the Elimination of Discrimination against Women, Concluding Observations on the Exceptional Report of Myanmar, s.7). Myanmar'da Müslümanlara yönelik gerçekleştirilen şiddet vakalarının yalnızca cinsel şiddet vakaları boyutuyla dahi azımsanamayacak ölçekte olduğu görülmektedir.

Ruanda Soykırımı'nda da sekiz yüz bin ile bir milyon arasında erkek, kadın ve çocuk, aşırı uçta yer alan Hutu'lar tarafından katledilmiştir. Ruanda Soykırımı'nda, Nazi Soykırımı'ndakinden dört kat daha fazla ölüm yaşanmıştır (United Nations International Residual Mechanism For Criminal Tribunals, The Genocide, <http://unict.irmct.org/en/tribunal>, Erişim Tarihi 07 Şubat 2019). Bu anlamda, mağdur sayısının fazlalığı da işlenen şiddetin ölçeğini ve vahşiliğinin büyüklüğünü göstermekte olup, soykırım suçunun işlendiğine yönelik bir somut veri oluşturmaktadır. Fakat çalışmanın en başında belirtildiği gibi iskelet sayısını saymak, cinsel şiddete uğrayan kadın sayısını saymaktan daha kolaydır.

Maddi Unsur (Soykırım Fiilleri)

Soykırım suçunun maddi unsuru, yani suç fiilleri Soykırım Sözleşmesi'nin ikinci maddesinde sayılmıştır. Bu eylemler; ulusal, etnik, ırksal veya dinsel bir grubu, kısmen veya tamamen ortadan kaldırmak amacıyla işlenen; gruba mensup olanların öldürülmesi, grubun mensuplarına ciddi surette bedensel veya zihinsel zarar verilmesi, grubun bütünüyle veya kısmen, fiziksel varlığını ortadan kaldıracak hesaplanarak, yaşam şartlarının kasten değiştirilmesi, grup içinde doğumları engellemek amacıyla tedbirler alınması ve gruba mensup çocukların zorla bir başka gruba nakledilmesi şeklinde beş başlık altında sayılmıştır (Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi, 9 Aralık 1948, <http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/sozlesmeler/coktaraflioz/bm/bm11.pdf>, Erişim Tarihi, 21 Nisan 2019).

Sözleşmenin üçüncü maddesinde ise ikinci maddede sayılan fiillere ek olarak soykırım için işbirliği yapmak, soykırım işlemek üzere doğrudan ve alenen teşvik etmek, soykırım işlemeye teşebbüs etmek ve soykırıma iştirak etmek de suç fiilleri olarak yer almıştır (Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi, 9 Aralık 1948). Bu anlamda, soykırım suçunun işlenmesini doğrudan ve kamu önünde özendirilen/kışkırtan kişilerin de cezai sorumlulukları vardır. Askeri lider veya üst düzey yöneticilerin emir ya da otoritesi altındaki kişilerin anılan üstlerinin bilgisi dahilinde ya da bilgisi dahilinde olması gereken durumlarda, eğer anılan üst gerekli ve makul engelleyici önlemler almadıysa, kontrolü veya etkisi altında bulunan kişilerin işlediği fiillerden dolayı, askeri lider veya üst düzey yöneticilerinin bireysel cezai sorumlulukları söz konusudur (Aksar, 2017, s. 160).

Soykırım suçu hem icrai hem de ihmali hareketle işlenebilen bir suçtur. İhmali suçlar, kanunda yer alan hareket yükümlülüğüne rağmen kanunun öngördüğü hareketi yapmamak suretiyle işlenen suçlar veya hukuksal olarak bir neticeyi önlemekle yükümlü kılınan bir kimsenin neticeyi önlemesi mümkün olduğu ve neticeyi önlemesi ondan beklenebilir olduğu halde, neticeyi önlememesi suretiyle işlenen suçlar olarak tanımlanabilir (Hakeri, 2016, s. 165). Örneğin, grubun bütünüyle veya kısmen, fiziksel varlığını ortadan kaldıracak hesaplanarak, yaşam şartlarının kasten değiştirilmesi fiili, gruba mensup olanların temel ihtiyaç maddelerinden yoksun bırakılması şeklinde ihmali hareketle de işlenebilir. Mehmet Semih Gemalmaz'ın da belirttiği gibi, devletlerin soykırımı önleme yükümlülüğü şeklindeki pozitif yükümlülüğü de ihmalden doğan bir yükümlülüktür (Gemalmaz, 2012, s. 489).

1948 tarihli Soykırım Sözleşmesi'nde belirtildiği üzere soykırım oluşturan fiillerden biri, öldürme fiilidir. İnsan öldürme suçu, neticeyi gerçekleştirmeye yönelik her türlü hareket ile işlenebilen, serbest hareketli bir suçtur. Bu anlamda ölüm neticesinin cinsel şiddet eylemleri ile gerçekleşebilmesi de mümkündür. Ruanda Mahkemesi, elde ettiği bulgulardan yola çıkarak, Tutsi kadınlarına yönelik tecavüz fiillerinin, Tutsi kadınlarını öldürme niyetine eşlik ettiği kanaatine ulaşmıştır. Birçok tecavüz fiili, öldürülen Tutsi kadınların konulduğu toplu mezarların yakınında işlenmiştir (International Criminal Tribunal for Rwanda, Prosecutor v. Akayesu, s. 1408).

Myanmar'da da, tecavüze aşağılayıcı bir dil ve "Sizi tecavüz ederek bu yolla öldüreceğiz" gibi hayati tehditler eşlik etmiştir. Bıçak ve çubuklarla tecavüzden kaynaklanan ölümler ya da ölümle sonuçlanan ağır yaralanmalar gerçekleşmiştir (United Nations Human Rights Council, Report of the Independent International Fact-Finding Mission on Myanmar, s. 9). Bu örnekler bir soykırım fiili olarak öldürme fiilinin cinsel şiddet yoluyla da gerçekleştirilebileceğinin göstergesidir.

Soykırım fiillerinden bir diğeri, grubun mensuplarına ciddi surette bedensel veya zihinsel zarar verilmesidir. William A. Schabas'a göre savcılığın, şiddet eylemleri ile grubun imhası arasında sebep-sonuç ilişkisi göstermesi gerekmemektedir. Savcılığın kanıtlanması gereken sonuç, bir veya daha fazla mağdurun gerçekten fiziksel veya zihinsel zarar görmüş olmasıdır. Bu eylem gerekli soykırım kastı ile gerçekleştirilir ise suç işlenmiştir (Schabas, 2009, s. 188).

Ruanda'da 1994 yılında 7 Nisan ile Haziran sonu arasında, Taba Bureau halkına sığınan çok sayıda Tutsi kadını, defalarca, genellikle halka açık yerlerde ve çoğu zaman birden fazla saldırgan tarafından cinsel şiddete, sakatlanmaya ve tecavüz eylemlerine katılmak zorunda bırakılmışlardır. Tutsi kadınlarının sistematik olarak tecavüze uğradığını bir Tutsi kadın mağdur "Saldırganlarla her karşılaştıklarında kendilerine tecavüz ettiklerini söyleyerek" belirtmiştir (International Criminal Tribunal for Rwanda, Prosecutor v. Akayesu, s. 1404). Ruanda Uluslararası Ceza Mahkemesi Dava Dairesi, Akayesu kararında tecavüz ve cinsel şiddetin hem fiziksel hem de zihinsel düzeyde soykırım olabileceğini açıklamıştır (Schabas, 2009, s. 183). Mahkeme, tecavüz ve cinsel şiddete ilişkin olarak, hedeflenen bir grubu kısmen veya tamamen yok etmek niyetiyle işlendiği sürece bu fiillerin de soykırım oluşturduğunu vurgulamıştır. Gerçekten de kararın ilgili yerlerinde vurgulandığı üzere, tecavüz ve cinsel şiddet fiilleri, kesinlikle mağdurlarına ciddi zihinsel ve fiziksel zararlar vermektedir. Kurbanı hem zihinsel ve hem de fiziksel zarar vermenin en ağır yolu budur. Sunulan tüm deliller ışığında Mahkeme, birçoğu en kötü toplumsal aşağılanmaya maruz bırakılarak, Bureau topluluğuna ait mülklerde veya diğer halka açık alanlarda ve genellikle birden fazla saldırgan tarafından tecavüz ve sakatlama fiilleri yoluyla tecavüz ve cinsel şiddet eylemlerinin yalnızca Tutsi kadınlarına yönelik olarak işlendiğine kanaat getirmiştir. Bu tecavüzler, Tutsi kadınlarının, ailelerinin ve Tutsi toplumunun fiziksel ve psikolojik yıkımıyla sonuçlanmıştır. Cinsel şiddet, özellikle Tutsi kadınlarını hedef alan ve onların ve bir bütün olarak Tutsi grubunun tahribinde özel bir payı olan yıkım sürecinin bütünlüycü bir parçasıdır (International Criminal Tribunal for Rwanda, Prosecutor v. Akayesu, s. 1408).

Bir kurban, Tutsi kadınlarının tecavüz fiilinden sonra idam edilmek üzere köylüler ve erkekler tarafından toplanabildiklerini söylemiştir. Bir tanık, çetenin tecavüz eyleminin ardından, Akayesu'nun, "Bunlar yarın öldürülecek" dediğini duyduğunu ve gerçekten de öldürüldüklerini belirtmiştir. Bu bakımdan Mahkeme, tecavüz ve cinsel şiddet eylemlerinin, Tutsilere karşı işlenen diğer ciddi bedensel ve zihinsel zarar veren eylemler gibi Tutsi kadınlarının acı çekmelerini ve öldürülmeden önce bile onların sakatlanmalarını, Tutsi grubunu tahrip etmeyi ve bu süreçte onların şiddetli acılar çekmelerini amaçlayan eylemler olduğunun açık olduğu kanaatinde (International Criminal Tribunal for Rwanda, Prosecutor v. Akayesu, s. 1408).

Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi Dava Dairesi önünde görülen Stakic ' Davası'nda, "Grup üyelerine ciddi bedensel veya zihinsel zarar verilmesi" ifadesinin, diğerlerinin yanı sıra; işkence, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele, tecavüz dahil cinsel şiddet, dayaklarla birleşen sorgular, ölüm tehditleri ve sağlığa zarar veren veya şekil bozukluklarına ya da yaralanmalara neden olan zararlı eylemleri kapsadığı belirtilmiştir. Bununla birlikte verilen zarar, kalıcı ya da telafi edilemez nitelikte olmak zorunda değildir (Schabas, 2009, s. 183).

Myanmar'da yaşanan olaylar sonrası hayatta kalabilenlerden bir kadın "Şanslıydım, yalnızca üç kişi tarafından tecavüze uğradım" ifadesini kullanmıştır. Genellikle kamuya açık alanlarda, ailelerin ve toplumun önünde gerçekleşen bu tecavüzler, aşağılanma ve travmayı en üst seviyeye çıkarmıştır. Anneler, ağır yaralanan ve bazı durumlarda öldürülen küçük çocuklarının önünde tecavüze uğramışlardır. Hamile kadınlar da dahil olmak

üzere 13-25 yaş arası kadınlar ve kız çocukları hedef alınmıştır. Tecavüze, aşağılayıcı bir dil ve “Sizi tecavüz ederek bu yolla öldüreceğiz” gibi hayati tehditler eşlik etmiştir. Kadınlar ve kız çocukları, asker ve polislerden oluşan gruplarca genellikle cinsel kölelik oluşturacak şekilde sistematik olarak kaçırılmış, alıkonulmuş ve tecavüze uğramışlardır. Mağdurlar, tecavüzden önce ve tecavüz sırasında genellikle derin ısırlıklar ile belirgin şekilde ağır yaralanmışlardır. Bıçak ve çubuklarla tecavüzden kaynaklananlar da dahil, üreme organlarında oluşturulan ciddi yaraların acısını çekmişlerdir. Birçok mağdur öldürülmüş ya da yaraları yüzünden ölmüştür. Hayatta kalanlar derin travma belirtileri sergilemekte ve toplumlarında muazzam damgalanmalarla karşı karşıya kalmaktadırlar (United Nations Human Rights Council, Report of the Independent International Fact-Finding Mission on Myanmar, s. 9).

Kadına Yönelik Her Türü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Komitesi tarafından 8 Mart 2019 tarihinde yayımlanan Olağanüstü Myanmar Raporuna İlişkin Sonuç Gözlemleri’nde, 25 Ağustos 2017 tarihli Kuzey Rak-hine Eyaleti’ndeki sınır direklerine düzenlenen saldırıların ardından askeri güçlerce gerçekleştirilen ve 745.000 Rohingya’nın, Bangladeşe toplu olarak yer değiştirmesine yol açan temizlik operasyonlarında Rohingya kadınlarını ve kız çocuklarını hedef alan sistematik ve yaygın şiddet eylemlerinden üzüntü duyduğunu dile getirmiştir. Komite, kadınlara ve kız çocuklarına yönelik cinsel şiddetin tecavüzü, toplu (çete) tecavüzü, cinsel köleliği, zorla çıplak bırakmayı, cinsel aşağılamayı, sakatlamayı, cinsel tacizi ve bazı durumlarda bu fiillerden sonra öldürmeyi kapsadığını ifade etmiştir (Committee on the Elimination of Discrimination against Women, Concluding Observations on the Exceptional Report of Myanmar, s. 2).

Diğer bir soykırım fiili, grubun fiziksel varlığının tamamen veya kısmen ortadan kaldırılması amacıyla, yaşam şartlarının kasten değiştirilmesidir. Kayishema ve Ruzienda Davası’nda Ruanda Uluslararası Ceza Mahkemesi Dava Dairesi “Tecavüz, gruba ait insanların aç bırakılması, gerekli sağlık hizmetlerinin asgari seviyenin altına düşürülmesi, makul bir süre boyunca yeterli yaşam koşullarından alıkonulması” fiillerinin, grubun tamamen veya kısmen yok edilmesine yol açacağını belirtmiştir (Schabas, 2009, s. 190).

Cherif Bassiouni, İslam hukukunda evlilik dışı cinsel ilişkiye girmiş olan kadınlara yönelik evlilik yasağını göz önünde bulundurarak, tecavüz ve cinsel şiddetin kasıtlı olarak bir grubun yıkımına yola açabilecek şekilde kullanılabileceğini savunmaktadır. “Bosnalı Müslüman kadınları Bosnalı Müslüman erkeklerden etkin bir şekilde ayırmak için Müslüman kadınları tecavüz ve cinsel saldırı fiillerinin hedefi haline getirmenin, grubun yıkımına neden olacak biçimde bir yaşam koşulu yaratma niyeti olabileceğini” belirtmektedir (Schabas, 2009, s. 195).

Soykırım oluşturan fiillerden bir diğeri, grup içinde doğumları engellemek amacıyla tedbirler alınmasıdır. Akayesu kararında, tecavüzün bir gruptaki doğumları engelleme aracı olarak kullanılabilmesi belirtilmektedir. Örneğin, etnik kökenin babanın kimliğine göre belirlendiği toplumlarda bir kurbana onu hamile bırakmak üzere tecavüz etmek, mağdurun kendi grubuna dâhil bir çocuk doğurmasını engelleyebilmektedir. Ruanda örneğinde, bir grubun diğer grubun köyüne baskın yaparak tüm erkekleri öldürmesi, kadınları ise büyük bir köy evinde toplayarak topluca tecavüz etmesi, aylar sonra doğan çocukların babalarından ötürü rakip etnik gruba mensup kabul edilerek öldürülmeleri, doğuran kadınların da kendi etnik gruplarından dışlanmaları sıklıkla görülmektedir. Buna karşın, Nazilerin gerçekleştirdiği Yahudi soykırımında Musevilikte dinsel olarak çocuğun soybağı annenin aidiyetine dayandığı için cinsel tecavüzler görece olarak daha az gerçekleşmiştir (Kurşun, 2011, s. 16).

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi de Rohingya’da, Myanmar güvenlik güçlerince gerçekleştirilen fiillerin soykırım suçunu oluşturan, doğumları önlemeye yönelik tedbirler almak fiilini (Öldürmek, ciddi bedensel veya ruhsal zararlar vermek, grubun tamamen veya kısmen fiziksel olarak imhasına neden olacak şekilde yaşam koşullarını kötüleştirmek fiillerinin yanı sıra) oluşturduğunu belirtmiştir (United Nations Human Rights Council, Report of the Independent International Fact-Finding Mission on Myanmar, s. 16).

Soykırım teşkil eden fiillerden sonuncusu, gruba mensup çocukların zorla bir başka gruba nakledilmesidir. Failer, bu yolla da gruba ait çocukların asimile edilerek grubun kısmen ya da tamamen ortadan kaldırılmasını amaçlamaktadır. Cinsel şiddet bağlamında düşünüldüğünde, kaçırılan kız çocuklarının saldırganlarla evlenmeye ya da seks kölesi olmaya zorlanması (Topal, 2009, s. 152) ve belki bu yolla asimile edilmeye çalışılması bu kategori içerisinde değerlendirilebilir.

Sonuç

Soykırım; ulusal, etnik, ırksal veya dinsel bir grubun tamamen ya da kısmen ortadan kaldırılması amacıyla işlenen bir suçtur. Şiddet fiillerinin soykırım suçunu oluşturabilmesi için bu fiillerin planlı olması yani devlet politikası dahilinde ya da devlet tarafından göz yumulması şeklinde ve her halükarda yoğun bir biçimde işlenmesi, mağdur sayısının fazlalığı, dehşetin büyüklüğü gibi unsurlar aranmaktadır. Soykırım; ulusal, etnik, dini vs. ayrımlarla bölünmüş toplumlarda karşılaşılan ve çok ağır zararlara yol açan uluslararası bir suç türüdür.

Soykırım fiilleri; gruba mensup olanların öldürülmesi, grubun mensuplarına ciddi surette bedensel veya zihinsel zarar verilmesi, grubun fiziksel varlığını tamamen veya kısmen ortadan kaldırmak amacıyla, yaşam şartlarının kasten değiştirilmesi, grup içinde doğumları engellemek amacıyla tedbirler alınması ve gruba mensup çocukların zorla bir başka gruba nakledilmesidir. Sayılan her fiilin, serbest hareketlerle işlenebilir nitelikte olduğu görülmektedir. Bu anlamda, fiiller aynı zamanda bir amaç ve netice de teşkil etmektedir. Örneğin öldürme neticesini gerçekleştirmeye yönelik cinsel şiddet eylemleri, bedensel veya zihinsel zarar vermek amaçlı cinsel şiddet eylemleri gibi.

1948 tarihli Soykırım Sözleşmesi'nde sayılan soykırım fiillerinin tamamının cinsel şiddet yoluyla işlenebilmesi mümkündür. Ruanda Uluslararası Ceza Mahkemesi ve Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi Gerçekleri Bulma Misyonu da Ruanda ve Myanmar Soykırımlarında, sayılan beş fiilden dördünün (gruba mensup çocukların zorla bir başka gruba nakledilmesi hariç) cinsel şiddet yoluyla gerçekleştirilmiş olduğunu vurgulamışlardır.

Cinsel şiddetin; savaş, silahlı çatışma ya da herhangi başka bir olağanüstü dönemde tarafların olağan bir ganimet paylaşma yöntemi şeklinde algılanması ve hatta cinsel şiddete yalnızca ahlaki bir bakış açısıyla yaklaşılması yöntemleri artık terk edilmelidir. Cinsel şiddet, uluslararası bir suçtur. Cinsel şiddetin, somut olayın özelliklerine göre ve diğer şartlar da mevcutsa hem insanlığa karşı suçlar; hem savaş suçları ve hem de çalışmanın konusunu oluşturan ve uluslararası hukukta suçların suçu olarak kabul edilen soykırım suçu kapsamında değerlendirilebilmesi mümkündür.

Kaynakça

- Aksar, Y. (2017). *Teoride ve Uygulamada Uluslararası Hukuk II* (Güncellenmiş 4. Baskı). Ankara: Seçkin.
- Akün, V. N. (2004). Uluslararası Hukukta ve Türk Hukuku'nda Soykırım (Jenosid) Suçu. *MHB*, 24 (1-2), 53-70.
- Alibaba, A. (2000). Uluslararası Ceza Mahkemesinin Kuruluşu. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 49 (1), 181-207.
- Babalitaş, R. (2018). *Uluslararası Bir Suç Olarak Soykırım*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Bilgi Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, (9 Aralık 1948). Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi, http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/sozlesmeler/coktaraflioz/bm/bm_11.pdf, Erişim Tarihi 21 Nisan 2019.
- Committee on the Elimination of Discrimination against Women, Concluding Observations on the Exceptional Report of Myanmar, <https://www.ohchr.org/en/countries/asiaregion/pages/mmindex.aspx>, Erişim Tarihi 11 Nisan 2019.
- Cryer R., Friman, H., Robinson, D. & Wilmschurst, E. (2009). *An Introduction to International Criminal Law and Procedure* (Fourth Printing). Cambridge: Cambridge University Press.
- Çoban, E. (Bahar 2008). Uluslararası Hukukta Soykırım Suçu ve Suça Zemin Hazırlayan Toplumsal Yapılar: Ruanda Örneği. *Uluslararası İlişkiler*, 5 (17), 47-72.
- Değer, O. (Yaz 2009). Soykırım Suçu ve Devletin Sorumluluğu: Uluslararası Adalet Divanı'nın Bosna-Hersek v. Sırbistan-Karadağ Kararı. *Uluslararası İlişkiler*, 6 (22), 61-95.
- Denk, E. (2001). Uluslararası Antlaşmalar Hukukunda Jus Cogens Kurallar. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 56 (2), 43-70.
- Gemalmaz, M. S. (2012). *Ulusalüstü İnsan Hakları Hukukunun Genel Teorisine Giriş* (Cilt 1) (Genişletilmiş ve Güncelleştirilmiş 8. Baskı). İstanbul: Legal.
- Gökpinar, M. (2008). Ceza Sorumluluğunun Temeli: Kast. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 79, 198-233.
- Hakeri, H. (2016). *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (19. Baskı). Ankara: Adalet.
- Halbmayer, B. (2010). Sexualized Violence against Women during Nazi 'Racial' Persecution. Sonja M. Hedgepeth ve Rochelle G. Saidel (Ed.), *Sexual Violence Against Jewish Women During the Holocaust* (s. 29-44). Hannover and London: University Press of New England.
- International Criminal Tribunal for Rwanda, (November 1998). Prosecutor v. Akayesu. *International Legal Materials*, 37 (6), 1399-1410.
- International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia, (March 1999). Prosecutor v. Furundzija. *International Legal Materials*, 38 (2), 317-393.
- Kelsen, H. (Mar. 1946). Reviewed Work: Axis Rule in Occupied Europe. Laws of Occupation, Analysis of Government, Proposals for Redress by Raphael Lemkin. *California Law Review*, 34 (1), 271-272.
- Kurşun, G. (2011). *101 Soruda Uluslararası Ceza Mahkemesi*. Ankara: İnsan Hakları Gündemi Derneği.
- Lemkin, R. (Spring 1946). Genocide. *The American Scholar*, 15 (2), 227-230.
- Levenkron, N. (2010). Death and the Maidens-Prostitution, Rape and Sexual Slavery during World War II. Sonja M. Hedgepeth ve Rochelle G. Saidel (Ed.), *Sexual Violence Against Jewish Women During the Holocaust* (s. 13-28). Hannover and London: University Press of New England.
- Obaid, A. İ. (2019). *Soykırım Suçu*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

- Özarslan, B. B. (2014). Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi Açısından Hocalı Katliamı. *Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 4(1), 187-214.
- Özbek V. Ö. et al. (2008). *Ceza Muhakemesi Hukuku* (2. Baskı). Ankara: Seçkin.
- Öztürk, B. ve Erdem, M. R. (2011). *Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku* (11. Baskı). Ankara: Seçkin.
- Schabas, W. A. (2009). *Genocide in International Law-The Crime of Crimes* (2. Baskı). New York: Cambridge University Press.
- Seymen Çakar, A. (2012). İnsanlığa Karşı Suçlar. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 103, 169-198.
- Shelton, D. L. (2005). *Encyclopedia of Genocide and Crime Against Humanity* (Vol. 1). USA: Thomson Gale.
- Shenk, M. D., Rhoads, C. A., Howe, A.L. (Summer 1999). International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia and for Rwanda. *The International Lawyer*, 33 (2), 549-554.
- Topal, A. H. (2009). *Uluslararası Ceza Yargılamalarında Cinsel Suçlar*. İstanbul: Oniki Levha.
- Toroslu, N. ve Toroslu, H. (2018). *Ceza Hukuku Genel Kısım*. Ankara: Savaş.
- United Nations Human Rights Council, Report of the Independent International Fact-Finding Mission on Myanmar, <https://www.ohchr.org/EN/Countries/AsiaRegion/Pages/MMIndex.aspx>, Erişim Tarihi 10 Nisan 2019.
- United Nations Human Rights Office of the High Commissioner, (18 Aralık 1979). Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, <https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CEDAW.aspx>, Erişim Tarihi 13 Nisan 2019.
- United Nations Human Rights Office of the High Commissioner, (20 Aralık 1993). Declaration on the Elimination of Violence against Women, <https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/ViolenceAgainstWomen.aspx>, Erişim Tarihi 13 Nisan 2019.
- United Nations Human Rights Office of the High Commissioner, (14 Aralık 1974). Declaration on the Protection of Women and Children in Emergency and Armed Conflict, <https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/ProtectionOfWomenAndChildren.aspx>, Erişim Tarihi 13 Nisan 2019.
- United Nations International Residual Mechanism For Criminal Tribunals. The Genocide, <http://unictr.irmct.org/en/tribunal>, Erişim Tarihi 07 Şubat 2019.